

Képek újság
1973. IV. 7.

CS. NAGY LAJOS SZÁMADÁSA

Dühöngői házak – ma

**Békanyás pocsolyák partján
Isten látja csak a sorsot:
viskó viskótól kér, s kap kölcsön
sót, kenyeret, ecetet, borsot.**

Olyan utcában bolyongunk, amelyikre jó negyedszázada még pontosan illettek Nagy Imre, a Sárrét szomorú sorsú költőjének sorai. Kisújszállás hajdani szegénytelepén vagyunk, amelyet a keserű néphumor „Dühöngőnek” nevezett el, s ma is így hívja mindenki, noha már egy cseppet sem hasonlít arra a csordalegelő melletti, néhány sor viskóból álló faluszélre, amely egykor volt.

Könnýű s fölöttébb csábító alkalom volna az itt élő idős emberek elbeszélései alapján felemlegetni a letúnt idők keserves emlékeit, de nem tesszük. Minek? Aki átélte, úgyis jobban tudja, aki pedig azóta született, annak oly messze van már az az idő, hogy úgy olvasná, akár egy távoli indián-törzs életének történetét. Egy mondatot azonban mégis ideírunk: „nem volt itt egyeb, csak gyerek” — summázta találóan egy öreg „bennszülött” az akkori állapotokat. S valóban: a kis mezőváros egykori születési statisztikáját jelentősen növelte az itteni bő gyermekáldás, de — egyúttal — növelte a csúrhés, béres és napszámos-jelöltek számát is, mivel az akkori gyerekek számára az említett „pályák” jelentették az egyetlen reális perspektívát.

Mi lesz, mi lehet ma egy nagycsaládos dühöngőbéli ember gyerekeiből? Tulajdonképpen minden: csúrhés éppúgy, mint szakmunkás, tudományos kutató, vagy miniszter. Am mi nem a szélső határesetet, hanem az átlagot kerestük, amikor bekopogtattunk a hatvanöt éves Cs. Nagy Lajos portájára. Cs. Nagynak nyolc élő gyermekük van. A családfő szinte megtestesítője a régi szegényember, a „hárommillió koldus” típusának: volt uradalmi cseléd, napszámos és földhöz juttatott úrgazda. Rövid ideig a gyári munkába is belekóstolt. Jelenleg tsz-éjjeliőr. A gyerekek közül négy a felszabadulás előtt, a többi a felszabadulás után született.

Milyenek a gyerekek? Hol vannak? Mit csinálnak?

Fényképeket teregetnek elének. A legtöbb esküvői felvétel. Némelyik mellé gyermekfotókat is tesznek: az unokák.

Az apa, idősebb Cs. Nagy Lajos vállalkozik rövid bemutatásukra. *Juliska*, azaz Borus Ferencné a legidősebb. Kereskedelmi dolgozó. Zsámbékon élnek. A férje országos hírvű műgyűjtő, magánmúzeumát már többször bemutatta a televízió is. A következő gyerek fiú. *Lajosnak* hívják, belügyminisztériumi dolgozó Szolnokon. Nős, felesége a dohányfermentáló munkásnője. Most vettek OTP-öröklakást 280 ezer forintért. *Károly* asztalosként kezdte, de mivel továbbtanult, most technológus a Fapipari Vállalatnál. Jelenleg is képezi magát: kalkulátori iskolába jár Pestre. Felesége ugyanannál a vállalatnál pénztáros, most szülési szabadságon van.

Pista az utolsó, aki a felszabadulás előtt született. Tanyán laktak akkor a türkevei határban. Már javában tartott a háború. Cs. Nagy Lajos szamaras fogattal vitte vajúdo feleségét a városba. Ez a fiuk a bognár mesterséget tanulta ki, részlegvezető a Vas-, és Faipari KTSZ-ben. *Margit* gyógyszerész asszisztens — helyben. Férje — Szilágyi Lajos — a Dózsa tsz főgépésze. *Sanyi* géplakatos Dunaharasztiában. Felesége KÖZÉRT-számlaellenőr. Mostanáig albérletben laktak, csak nemrégiben költöztek be egy társasházban levő új lakásukba. *Elek* — vagy ahogyan a család hívja: *Lekszi* — a legfiatalabb házaspár feleségével és néhány hónapos kisfiával együtt még a szülői házban lakik. A Vasipari Vállalat hegesztője.

A nagy család legkisebb tagja: *Gizike*. De már ő is menyasszony, sőt mire ezek a sorok napvilágot látnak — asszony. Leendő férje nádudvari fiú, olajfúró Kunhegyesen.

A Cs. Nagy-gyerekek eddigi pályájának tömör, szinte dokumentumszerű felsorolása — úgy véljük — sokkal több, mint egy mai magyar család bemutatása. Általuk — éppen azért, mert nem a kivételeset kerestük — hű képet kapunk egy alföldi kisváros — s talán az ország — társadalmi átalakulásáról, a családokban végbement változásokról, a foglalkozásokban bekövetkezett rétegződésekről. Éppen ezért túlzás nélkül állíthatjuk, hogy egész felszabadult népünkről szól a Kisújszállás egykori szegénynegyedében élő idősebb Cs. Nagy Lajos rövid számadása.

Ari Kálmán

Lajos

Sándor